

<http://mail.cgtcatalunya.cat/spip.php?article12776>

El declivi de la concertació sindical i el 8 de març

- Actualitat - Articles opinió -

Date de mise en ligne : dimanche 11 de març de 2018

Copyright © CGTCatalunya.cat - Tous droits réservés

El que podríem anomenar model sindical de concertació està en una profunda crisi de projecte des de fa temps. Una crisi que té molts factors, amb elements comuns amb la decadència de la socialdemocràcia clàssica a nivell europeu, tot i que no té per què significar un daltabaix imminent d'afiliació en aquests sindicats. Tant el sindicalisme pactista com la socialdemocràcia es basen en la fal·làcia que diu que el propi diàleg interclassista és suficient per distribuir benestar entre els representats. I que una de les condicions necessàries que afavoreix aquest diàleg és la existència de la pau social: ja no cal barallar-nos, doncs tothom és raonable.

Òbviament això és mentida per omissió. Sempre és el conflicte la pistola que està sota la taula, sigui per la seva activació o bé perquè es té la mà a la culata.

Potser fa bastantes dècades el sistema capitalista tenia necessitat d'aquests acords amb els interlocutors adients per aturar al potencial de lluita del moviment obrer, però ja fa temps que no. Diversos ingredients (desclassament, reducció dràstica de les vagues com a desllorigador de les reivindicacions, implantació de l'agenda neoliberal...) han anat minvant la mida de la pistola fins que ja és obvi que no fa por a ningú. Llavors, exactament, per què hauria de seguir realitzant cessions el capital sense una amenaça real?

Sense entrar gaire en aquestes disquisicions, m'agradaria revisar quins problemes té el projecte de concertació sindical de CCOO i UGT en aquest context. Les diverses reformes laborals han anat reduint el mínim cos legislatiu laboral fins a dinamitar la negociació col·lectiva mínimament garantista durant la reforma del 2012. Es produeix doncs una esmena a la totalitat del model de pacte: aquelles normes que permetien una resolució pacífica de conflictes, o una certa negociació tenint les esquenes cobertes (ultraactivitat de convenis, motius per expedients col·lectius, procediments, etc), salten pels aires. Sense aquests mínims proteccionistes, tota negociació que no es basi en un increment de la resposta per a reequilibrar la taula està abocada al fracàs. Semblaria lògic, doncs, un canvi d'actuació per evitar ser absolutament irrellevants.

En realitat va passar tot el contrari: D'aleshores ençà, CCOO i UGT han seguit avalant acords en taules de negociació de pau social on tenen una força gairebé inexistent: vergonyosos Acords de Negociació Col·lectiva en un context de feblesa, cessió al xantatge en convenis 'per què si no passaríem a estatut dels treballadors', eliminació de clàusules d'ultraactivitat presents a convenis, més EROs, més modificacions de condicions a la baixa acordades, més convenis d'empresa per sota de condicions de conveni sectorial, fotos i més fotos en una Moncloa on difícilment patronal i govern aguantaven el riure.

Es produeix d'aquesta forma un xoc entre la utilitat amb que venien el seu paper i la realitat de la enorme irrellevància: Govern i patronals ja no reparteixen molles a canvi de calma, sinó misèria. Davant aquesta situació es persisteix en una pau social que ja és simple rendició i vassallatge, el que implica un empitjorament de la seva imatge entre la població, de forma molt accelerada en els darrers anys. Aquest desgast alimenta d'una banda l'antisindicalisme i, en petita mesura, de l'altra a un sindicalisme alternatiu que no cedeix al statu quo de victòria del capitalisme sobre la classe treballadora.

Els efectes de la decadència de CCOO i UGT al carrer

Cap a mitjans del 2000, i potser inicis de la Crisi, entre cert sector d'organitzacions o plataformes hi havia una mena de complex d'inferioritat o simple reconeixement de relació de forces: "No ens agrada haver de parlar amb CCOO, però si no ho fem és impossible treure molta gent al carrer". CCOO era la clau per passar de 15.000 persones al carrer a 150.000 per posar un exemple. I no fa tant d'això.

Amb el pas del temps, no sabria posar una data inicial perquè segurament és un procés que ha anat covant-se, es

van mostrant esquerdes. Recordo la vaga general de pensions que va convocar en solitari la CGT el gener de 2011 contra el nou *Pensionazo* (signat un cop més per CCOO i UGT) i que va suposar l'increment de l'edat de jubilació dels 65 als 67 anys. Crec que tothom que va anar a la manifestació de Barcelona va percebre que alguna cosa estava passant: de sobte una convocatòria 'marginal' era molt nombrosa i plena de gent jove i cares que no coneixies. Uns mesos després va esclatar el 15-M.

Del 15-M se n'ha parlat molt, però em quedo amb la sensació de despertar de la dinàmica de resignació i de 'esto es lo que hay'. L'actuació de la població per si mateixa va empoderar les pròpies decisions personals i obrir la ment, deslliurant-se dels mecanismes tradicionals del que podríem dir 'el vell règim'. Un d'aquests mecanismes és el paper del sindicalisme de concertació.

Ara sí, de forma clara, es van incrementant les plataformes on CCOO i UGT no són benvinguts o directament criticats un i altre cop si hi participen retraient-los el seu paper dòcil i de connivència. Deixen de participar molt ràpidament. Des de llavors, CCOO i UGT tenen un paper marginal en la coordinació d'organitzacions de perfil no institucional, o directament inexistent. La percepció de que calia la seva presència per mobilitzar es va anar reduint fins deixar de ser suficient com a condició per acceptar-los. I això va ser una revelació per molts, doncs es va demostrar que sí podíem generar fortes mobilitzacions per nosaltres mateixes.

Les manis anticapitalistes del primer de maig a moltes comarques i capitals de província es consoliden com els espais amb més presència al carrer.

De forma significativa, a banda del 15M, ressaltaria uns quants exemples: vaga de movistar, Marxes de la dignitat, vaga del 3 d'octubre a Catalunya, vaga del 8 de març.

- ▶ El que va suposar la vaga de movistar no s'ha analitzat prou i és quelcom sobre el que el sindicalisme hauria de reflexionar per prendre'n nota. Que milers de treballadors es posin en vaga indefinida, que el sindicalisme majoritari no els pugui controlar malgrat que l'empresa va córrer a demanar ajuda diversos cops, que s'activés una socialització molt decidida i contundent contra la principal multinacional de l'estat, és quelcom que va mostrar que el dic de contenció no podia aguantar tanta aigua pressionant.
- ▶ Si el 15-M va ser un allau social que passava per sobre de qualsevol organització, les Marxes de la dignitat (el seu primer any especialment) van mostrar que organitzacions alternatives podien crear i coordinar un espai de mobilització que va treure al carrer prop de 2 milions de persones demandant una agenda social.
- ▶ La vaga general del 3 d'octubre a Catalunya va ser una tempesta perfecta de mobilització per molts factors, sí, però sense el pas decidit de diferents sindicats no s'hauria produït. 9,3 milions d'hores de vaga realitzada, una mobilització propera a barems de vaga general per tot l'estat.
- ▶ Finalment, el moviment social amb més força de l'estat, el feminisme, va preparar a consciència amb el sindicalisme alternatiu, la realització d'una vaga general de 24 hores pel passat 8 de març amb el resultat que totes hem pogut veure.

El carrer, un pols que ha perdut el sindicalisme oficialista

Durant la crisi i el sorgiment de Podemos, de tant en tant algun periodista elaborava la teoria de que això acabaria passant també dintre de les empreses. Poc coneixement de les dinàmiques sindicals demostraven. Una cosa és agafar una papereta i ficar-la a una urna i una altra ben diferent és trencar xarxes clientelars a milers de centres de treball, saltar per sobre de legislacions que afavoreixen la implantació del sindicalisme majoritari o la profecia auto-complerta que diu que és inútil organitzar-se a la feina perquè no hi ha res a fer i tot està fatal.

Els dos sindicats majoritaris segueixen sent útils com a clau per evitar les extensions de conflictes a les empreses

(bàsicament per aturar l'entrada de sindicalisme combatiu o contenir les seves lluites) però al carrer cada vegada era més evident el seu nul efecte en les mobilitzacions socials.

Fa l'efecte que CCOO és el sindicat més preocupat per aquesta marginació, mentre que a UGT sembla que no l'importi gaire, per les raons que sigui. D'una banda senten el rebuig a les plataformes o accions conjuntes, però són incapaços de realitzar mobilitzacions significatives per ells mateixos. El que no pot acceptar-se per part seva és que sigui evident la seva absència doncs, si es consolida la percepció d'aquesta feblesa, estariem davant la etapa prèvia de l'assalt al nucli de la representació laboral.

Així doncs, es munten artefactes per a seguir mantenint la il·lusió de pintar alguna cosa davant la població, amb la col·laboració dels mitjans de comunicació governamentals i privats. Pel 15M es va crear la 'Cumbre Social', és a dir, una marca blanca d'ells mateixos i ONGs de l'entorn PSOE, ICV, IU. Res en especial més enllà d'emetre projecció pública. Per la vaga de movistar, tot i tenir un perfil baix, es va intentar controlar i capitalitzar externament la lluita quan de fet no representaven els vaguistes, sent rebutjades un i altre cop la seva participació, negociacions i resultats.

Les Marxes de la Dignitat van suposar una sorpresa no esperada per gairebé tothom, i preocupant, doncs ara sí es mostrava que petits sindicats podien fer mobilitzacions de masses. Durant un temps es van realitzar moviments posteriors a aquella impressionant manifestació per a entrar-hi, fent servir com a mitjà la 'Cumbre Social'. Aquesta participació va ser rebutjada diverses vegades i de forma explícita pel sindicat més gran d'aquella plataforma, la CGT. El posterior esgotament del projecte de les Marxes els va fer perdre l'interés.

Referent a la vaga del 3 d'octubre hi havia molts dubtes i tensions a diferents sindicats però, en tot cas, a les 9:15 minuts del diumenge 1 d'octubre, quan la guàrdia civil va començar a escarmentar la població, ja va quedar prou clar que la vaga general seria massiva.

Això representava un problema: El qüestionament passava del carrer al nucli de la seva influència, el món del treball. De cap manera podia haver una vaga general d'aquestes característiques sense la presència de la concertació, doncs ara a la pèrdua del lideratge a les lluites socials s'hi sumaria quedar aliè a una gran mobilització al terreny central de les empreses.

L'altra opció que tenien sobre la taula, donar suport a la vaga de petits sindicats, en especial al tercer en afiliació de Catalunya, la CGT, era el més semblant a un reconeixement de subsidiarietat gens desitjable, al que caldria sumar possibles problemes interns. Així doncs, es munta la operació 'aturada de país' per donar cobertura a la seva presència, basat en el pagament de salaris de les empreses per no anar a la feina aquell dia.

El recompte d'hores de vaga va deixar clar que va ser una opció marginal en el còmput general, però el missatge ja va ser projectat de forma molt potent per vendre el contrari. Es va injectar confusió als centres de treball però la indignació era tan forta que va passar per sobre de tothom.

Un intent de canvi fracassat

En els darrers mesos, cert sector de CCOO va iniciar moviments que s'interpreten com un intent de refer ponts i recuperar un espai al carrer, reconeixent errors si calgués. Mai sabrem si hauria tingut èxit o no, si els canvis serien reals o superficials. I no ho sabrem perquè la forma en què s'ha actuat en la vaga feminista del 8-M ha estat el més semblant a cremar les naus des de que Hernán Cortés va dir 'va, fotem-hi foc aviam què passa'.

Quan el moviment social més fort de l'estat espanyol, que està treballant diàriament unes situacions d'explotació estructurals et demana alguna cosa, el que es fa és escoltar i valorar. Amb respecte amb l'entorn que ho està treballant prioritàriament. Podria ser que en la valoració no es veiessin les condicions, doncs una vaga general és quelcom molt sensible dins el sindicalisme, però seria suficient mantenir una posició de suport en qualsevol cas i respecte a les decisions preses, explicant les raons. És a dir, pots no convocar un determinat model que et proposen, però el que no pots fer és neutralitzar-lo amb totes les teves forces amb un altre d'alternatiu no desitjat pel nucli del conflicte. Això és de primer d'assemblea.

I és el que ha passat. Les vagues de dues hores no han sumat a la vaga feminista sinó que han restat. Allà on la CGT està present hem hagut d'esforçar-nos molt a explicar quina vaga és la que el feminisme demanava, a desmuntar falses notícies (faules) d'il·legalitats, a combatre la invisibilització de la jornada que, amb un fort esforç feien els dos sindicats majoritaris, amb molta més capacitat per arribar a les diferents empreses. Per cert, empreses que, en moltes ocasions, si informaven de la jornada de vaga només ho feien amb el model de dues hores, la simbòlica. Fins i tot en una circular de la federació de serveis de CCOO a tots els seus delegats s'informava que hi havia dubtes de que hi haguessin altres vagues convocades a la de dues hores i que, si fos així, seguir-les seria il·legal. Clar. I si l'aigua portés Urani-235 seria mortal.

El tractament dels mitjans de comunicació ha estat intensiu en presentar al bisindicalisme com la clau que va permetre la mobilització de milions de treballadores.

CCOO i UGT han actuat d'aquesta forma, i amb tanta intensitat, perquè es trobaven en un atzucac similar al que van tenir el 3-O a Catalunya: No poden quedar-se de braços creuats davant el que consideren un repte al control del darrer bastió de la seva influència: les mobilitzacions des de les empreses. El feminisme ja valorarà el que hagi de valorar al respecte d'aquestes actuacions. El que està clar és que les diferents organitzacions de sectors d'esquerres, anarcosindicalisme, sindicalisme alternatiu, col·lectius diversos etc. són ben conscients del que ha passat i el dany que s'ha fet a la vaga principal demanada pel moviment.

Si abans del 8-M CCOO i UGT estaven fora de la mobilització social conjunta, acaben de certificar la seva autoexpulsió per molts anys. És com si el rellotge se'ls va aturar als anys 90 i segueixen repetint un i altre cop receptes que funcionaven fa 25 anys, però avui és obvi que no.

Aquest escenari dibuixa una continuïtat i increment en la seva decadència i influència general. Per tant, cal que ens atrevim a incrementar el llistó de les expectatives que ens marquem, els objectius, les ambicions i cremar etapes cooperant lleialment amb el teixit social transformador, local i interterritorial. En aquest context, respostes com 'la CGT sola' seria un error, en la meua opinió, al mateix nivell. Vivim temps de diversitat, amb punts socials forts distribuïts en diferents espais. El futur serà el que hem vist a varies mobilitzacions exitoses: Cooperació diversa i respectuosa per objectius concrets i potents.

El sindicalisme de concertació és cada cop més irrellevant, amb un model que no pot oferir de cap manera satisfaccions per la classe treballadora. Ni que volguessin podrien, tenint en compte el desequilibri de forces a les taules de negociacions, fet al que sumen una renúncia de fer quelcom per reduir-lo.

Els carrers no seran sempre nostres, però durant un temps el pactisme institucional serà irrellevant. Cal preparar la següent fita, que no és altra que una extensió ambiciosa als centres de treball per oferir a aquesta societat l'únic espai sindical que pot fer retrocedir al monstre capitalista. Aquell espai que fa servir el conflicte com a eina de canvi.

Òscar Murciano, Secretari d'Acció Social de la CGT de Catalunya

11 de març de 2018